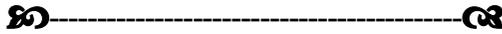

การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที
จังหวัดสมุทรสงคราม*

THE DEVELOPMENT OF TEMPLES FOR CULTURAL TOURISM IN BANG
KHONTHI DISTRICT, SAMUT SONGKHRAM PROVINCE

พระแมนรัตน์ จดตมโล, พระสมุทรวชิรโสภณ, พระครูวาทีวรวัฒน์
Phra Manrat Cattamalo, Phra Samutrawachirasophon, Phrakhru Wateeworawat
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkomrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: manrat.petaksub@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เพื่อศึกษาการพัฒนาเปรียบเทียบความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงครามเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนา ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ปัญหาอุปสรรค คือ บางวัดเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามีส่วนร่วมโดยยังไม่ครอบคลุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ดังนั้น ควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย บางวัดขาดแคลนงบประมาณ ดังนั้น ควรสรรหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนจากภายนอกเพิ่มเติม บางวัดขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการใช้งาน ดังนั้น ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความจำเป็นในการใช้งานจริง สถานการณ์โรคระบาด (โควิด 2019) ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสี่ยงจากสภาวะการณ์โรคระบาด

คำสำคัญ : การพัฒนา; วัด; การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

Abstract

The Article was to study the development, comparison of the opinions, problems, obstacles, and suggestions for the development of temples for cultural tourism in Bang Khonthi district, Samut Songkhram province. This mix-method research.

* Received July 30, 2019; Revised September 30, 2019; Accepted October 15, 2019

Found that the development had an overall opinion at high level, the different personal factors had no different opinions, therefore reject the research hypothesis. Problems and obstacles were some related sectors in the communities are not yet involved by the temples, should encourage the participation of every involved sector. Some temples lack of budget, should search for the external source of budget support. Some temples lack of the implements that are necessary for the usage, should provide the implements which suit practical necessity. The epidemic circumstance (COVID 2019), should give precedence to the formation of risk management scheme especially the risks from epidemic circumstance.

Keywords : Development; Temples; Cultural Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีลักษณะเป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่ครอบคลุมทุกแง่มุมของการท่องเที่ยวที่มนุษย์สามารถศึกษาถึงวิถีชีวิต เป็นวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการเดินทางท่องเที่ยว (อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์, 2542) ทั้งนี้ วัดเป็นสถานที่หนึ่งที่เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ศาสนา ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมท้องถิ่นของทั้งผู้ใหญ่และเยาวชน วัดหรือศาสนสถานในปัจจุบันได้กลายเป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่ผู้คนต่างให้ความสนใจเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และเป็นเหตุให้วัดหรือศาสนสถานบางแห่งได้ปรับบทบาทใหม่เพิ่ม จากเดิมที่เคยจำกัดไว้สำหรับเป็นสถานที่ปฏิบัติกิจของสงฆ์และศาสนพิธีของชาวบ้าน หรือเป็นสถานที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของผู้คนในชุมชนที่แต่ละวัดนั้นตั้งอยู่ กระทั่ง กลายมาเป็นสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวที่มาจากต่างถิ่น มีสาเหตุมาจากการที่วัดได้ขยายบทบาทโดยอาศัยคุณสมบัติของศาสนสถานเป็นแรงจูงใจให้เกิดการท่องเที่ยว ซึ่งการปรับแต่งบทบาทของวัดในมิติของการท่องเที่ยวการไม่สูญเสียสภาพเดิมนี้อย่างสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานในโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเส้นทางแสวงบุญในมิติทางศาสนาปี พ.ศ. 2557 โดยกระทรวงวัฒนธรรม (กรณีศึกษา คำดี, 2558)

ปัญหาที่สำคัญ คือ ปัจจุบันการสร้างวัดนั้นเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก ส่วนใหญ่เป็นการบูรณปฏิสังขรณ์วัดวาอารามเดิมซึ่งชำรุดและถูกปล่อยให้ทรุดโทรมให้กลับมามีสภาพเดิม และเน้นประโยชน์ใช้สอยมากขึ้น ประกอบกับสภาพสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไป คนในสังคมเน้นสร้างวัดมากกว่าการพัฒนาจิตใจ รูปแบบการสร้างวัดจึงเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หลายวัดจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงวัดของตนขนาดใหญ่ มีการพัฒนาศาสนสถานดึงดูดประชาชนให้เข้าวัดเพิ่มมากขึ้นในลักษณะการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ถือว่าเป็นแนวคิดใหม่สำหรับประเทศไทย ซึ่งปัจจุบันการท่องเที่ยวภายในวัดเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มุ่งความสนใจพิเศษโดยเฉพาะเรื่องของการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชนอื่น ๆ แม้หลายวัดคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ของวัด แต่ก็

ห้ามหรือปฏิเสธไม่ได้ที่จะไม่ให้นักเข้าวัด ปัจจุบัน หลายวัดไม่มีการบริหารจัดการที่ดี ในที่สุด โบราณสถานโบราณวัตถุก็จะถูกทำลายสูญหายหรือชำรุดทรุดโทรมและหมดคุณค่าไปในที่สุด ดังนั้น ควรจะมีการบริหารบุคลากร ด้านการเงิน และการดูแลสถานที่ให้มีความโปร่งใส และมีการพัฒนา เพื่อประโยชน์ของวัด รวมทั้งการให้ข้อมูลและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาวัดในทางสร้างสรรค์ด้วยการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมและเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมด้วย (พระครูวิสุทธิสาภิวัฒน์ (เมธาภิวัฒน์ จตฺโต), 2558)

ดังกล่าวนี้ ประกอบกับที่ผู้วิจัยมีสังกัดในพื้นที่เขตการปกครองคณะสงฆ์อำเภอบางคนที จึงสนใจศึกษาเรื่อง “การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม” เพื่อสังเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่องค์กรคณะสงฆ์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ กำหนดการวิจัยเชิงสำรวจ เก็บข้อมูลจากประชาชนในอำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 26,885 คนได้ทำการสุ่มมาจากระบบประชากรโดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตรคำนวณของท่าไร่ ยามาเน่ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551) จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 394 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ มีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูปหรือคน เลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง และวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงครามโดยภาพรวม

(n = 394)

การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.22	0.568	มาก
ด้านการพัฒนางบประมาณ	3.77	0.639	มาก
ด้านการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์	4.10	0.543	มาก
ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการ	3.83	0.606	มาก
โดยรวม	3.98	0.519	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านการพัฒนาบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ด้านการพัฒนางบประมาณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.77 ด้านการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และด้านการพัฒนาการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม

ปัจจัยส่วนบุคคล	t-test	F-test	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	0.368		0.713		✓
อายุ		0.963	0.428		✓
การศึกษา		0.171	0.843		✓
อาชีพ		0.452	0.771		✓
รายได้		0.313	0.731		✓

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม

ตารางที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม

ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ
บางวัดไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือคนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม	ควรส่งเสริมกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย
บางวัดขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนา	ควรสรรหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนจากภายนอกเพิ่มเติม
บางวัดขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์หรือยังไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้งาน	ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในการใช้งานจริง
ปัญหาโรคระบาด (โควิด 2019)	ควรให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงทุก ๆ กรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเสี่ยงจากสภาวะการณ์โรคระบาด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ด้านการพัฒนาบุคลากรมีข้อเสนอแนะ คือ ควรส่งเสริมกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ด้านการพัฒนางบประมาณมีข้อเสนอแนะ คือ ควรสรรหาแหล่งงบประมาณสนับสนุนจากภายนอกเพิ่มเติม ด้านการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์มีข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในการใช้งานจริง ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการมีข้อเสนอแนะ คือ ควรให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงทุก ๆ กรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเสี่ยงจากสภาวะการณ์โรคระบาด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม มีประเด็นน่าสนใจซึ่งนำมาอภิปรายผลการวิจัยไว้ ดังนี้

1. การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม

จากผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า การดำเนินงานการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับหนึ่ง ทั้งนี้ ยังสามารถพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุที่ วัดในอำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ในพื้นที่ที่มีทุนทางวัฒนธรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณค่า ศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ความรู้ และงานสร้างสรรค์อันเกิดจากการค้นคว้าและค้นพบในท้องถิ่น รวมทั้งค่านิยมและความเชื่อที่ผูกพันสังคม ทำให้เกิดการจัดระเบียบของสังคมหรือสร้างกฎกติกาที่เป็นคุณต่อสังคมโดยรวม รวมถึงกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้จากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง ทั้งนี้ สามารถนำวัฒนธรรมเรื่องระบบคุณค่า ค่านิยม ความเชื่อ จารีตประเพณีที่ดั้งเดิมเป็นเครื่องมือสำหรับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนได้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากทุนทางวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งอาจมีผลมาจากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ของสังคมโลก การเลื่อนไหลหรือการกระจายทางวัฒนธรรม จึงก่อให้เกิดการการผสมผสานทางวัฒนธรรม การปลูกฝังให้เยาวชนได้ตระหนักถึงวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชุมชนและของท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งจำเป็นและเร่งด่วนที่จะต้องอาศัยสถาบันทางสังคมทุกภาคส่วน ดังกล่าวนี้อสอดคล้องกับที่ นิลรัตน์ กลิ่นจันทร์ และคณะ (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานคร” จากผลการวิจัยพบว่า ศาสนสถานที่สำคัญของวัดที่เป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มีองค์ประกอบสำคัญ คือ มีศาสนสถานสำคัญ คือ พระพุทธรูป พระอุโบสถ เจดีย์ พระปราสาท พระวิหารหลวง ความสำคัญของศาสนสถานคือ เป็นวัดพุทธที่แสดงสัญลักษณ์ทางศาสนาและพระรัตนตรัย เช่น พระพุทธรูปแสดงสัญลักษณ์ถึงพระพุทธเจ้า พระอุโบสถเป็นที่ประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เจดีย์ พระปราสาทเป็นที่ประดิษฐานของพระบรมสารีริกธาตุพระพุทธเจ้า พระวิหาร มักเป็น สถาปัตยกรรมและภาพจิตรกรรมอันแสดงถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและสอดคล้องกับที่ พระพรพรโชติวโร (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษากระบวนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น: กรณีศึกษาวัดร่องเม้ง จังหวัดเชียงใหม่” จากผลการวิจัยพบว่า บุคลากรของวัดเป็นทรัพยากรทางการจัดการที่มีความสำคัญและมีบทบาทต่อการอนุรักษ์โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ ตลอดจนจรรยาบรรณที่ท้องถิ่นนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นการสงวนรักษา และบูรณะผลิตผลทางด้านวัฒนธรรม ที่สะท้อนให้เห็นแนวคิดอุดมการณ์ และความเชื่อทางศาสนา สถานที่ที่รวบรวม

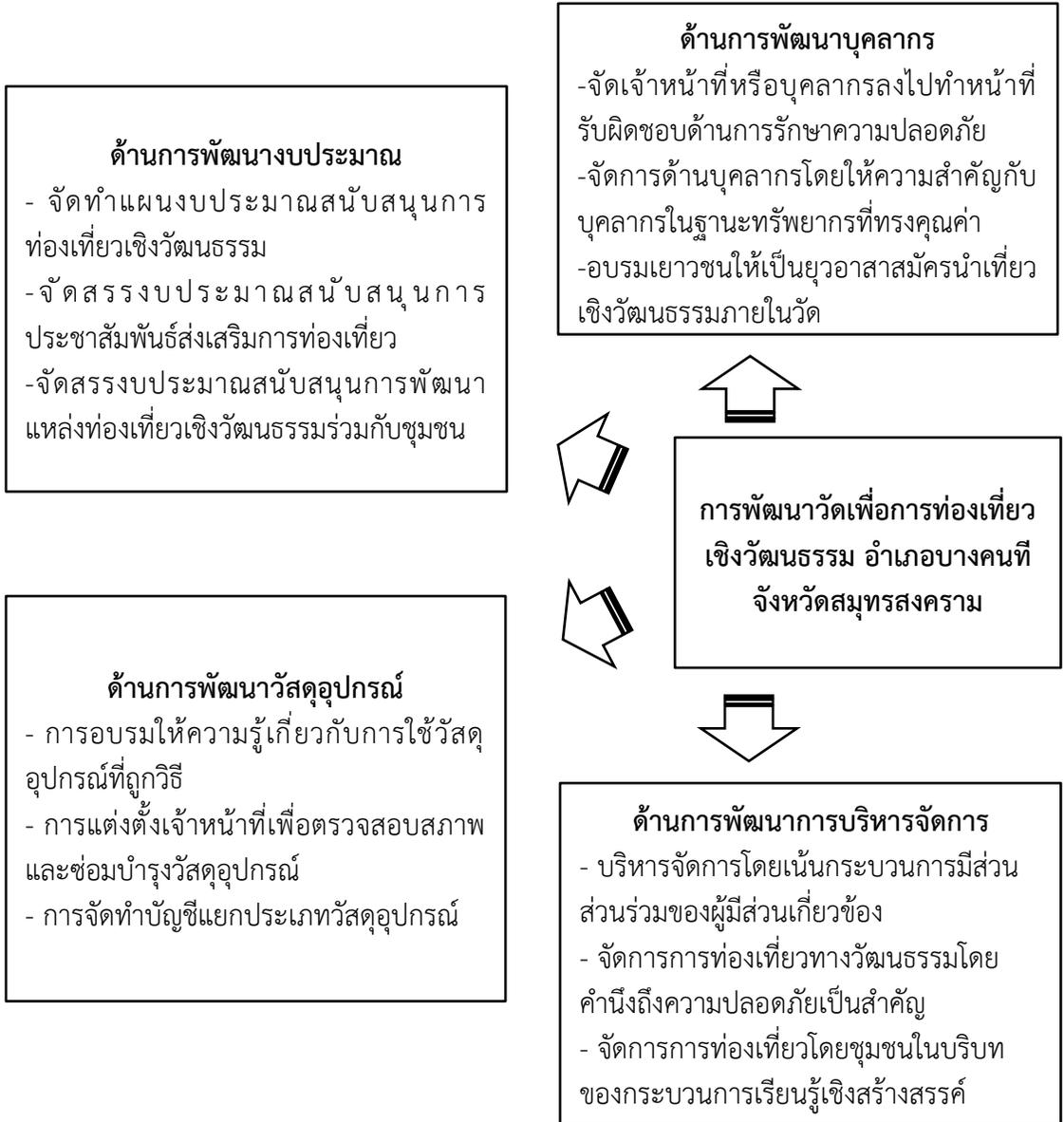
โบราณศิลปวัตถุและภูมิปัญญาท้องถิ่นคือวัด โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ทำหน้าที่ในการอนุรักษ์และสืบทอด ที่มีความสนใจในการอนุรักษ์และเก็บสะสม โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และสิ่งของเครื่องใช้ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เมื่อวัตถุโบราณมีมากขึ้น จึงมีการก่อตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์ และทำให้ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน และการสนับสนุนของหน่วยงานราชการ นับได้พิพิธภัณฑ์วัดร่องเมิงแห่งนี้ได้สร้างคุณประโยชน์อย่างมากมาต่อสังคม โดยใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสถานที่ศึกษาข้อคิดและหลักในการดำเนินชีวิตจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และสอดคล้องกับที่ จูดีพร สะสม (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาระบบการบริหารและการจัดการวัดในพระพุทธศาสนา กรณีศึกษา: วัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอกู่เพียง จังหวัดน่าน” จากผลการวิจัยพบว่า วัดเป็นองค์กรสำคัญขององค์กรหนึ่งที่อยู่คู่สังคมไทยมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน มีพระสังฆาธิการ และสอดคล้องกับที่ พระมหาธรรมา สิริมงคล (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแวง (พระอารามหลวง) อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น” จากผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวรู้สึกมีความสุข จิตใจที่ฟุ้งซ่านก็สงบลง และมีกำลังใจในการฝ่าฟันอุปสรรคและผ่านพ้นไปได้ ทำให้มีความมั่นใจในการดำเนินชีวิตมากขึ้น ทั้งนี้ แนวทางในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแวง (พระอารามหลวง) อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น คือ ช่วยกันรักษาและร่วมกันพัฒนา โดยเฉพาะเรื่องของความสะอาด เพราะความสะอาดถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และเพิ่มสถานที่จอดรถ ห้องน้ำ และปรับปรุงบริการร้านค้า ร้านอาหาร เพิ่มถึงขยะ เพื่อสร้างความสะอาดแก่ผู้มาเที่ยว

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีผลให้ความคิดเห็นต่อการพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยสอดคล้องกับที่ชิษณุชา ปานศิริ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี” จากผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่ต่างกัน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม มีดังนี้

ด้านการพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย การจัดเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรลงไปทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการรักษาความปลอดภัย การจัดการด้านบุคลากรโดยให้ความสำคัญกับบุคลากรในฐานะทรัพยากรที่ทรงคุณค่า และการอบรมเยาวชนให้เป็นยุวอาสาสมัครนำเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภายในวัด

ด้านการพัฒนางบประมาณ ประกอบด้วย การจัดทำแผนงบประมาณสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกับชุมชน

ด้านการพัฒนาวัสดุอุปกรณ์ ประกอบด้วย การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ถูกต้อง การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อตรวจสอบสภาพและซ่อมบำรุงวัสดุอุปกรณ์ และการจัดทำบัญชีแยกประเภทวัสดุอุปกรณ์

ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการ ประกอบด้วย การบริหารจัดการโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นสำคัญ และการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้แก่วัดที่มีความพร้อม ในลักษณะการให้เปล่า
2. รัฐบาลควรสนับสนุนที่ปรึกษาทางวิชาการหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาช่วยดูแลและให้คำปรึกษาแก่วัดที่จัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยไม่เรียกเก็บค่าใช้จ่าย

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรแบ่งหน้าที่รับผิดชอบให้แก่บุคลากรโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถเป็นสำคัญ
2. ควรส่งเสริมกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย
3. ควรสนับสนุนการใช้เครื่องมือหรือวัสดุอุปกรณ์ที่ผลิตขึ้นในชุมชนท้องถิ่น
4. ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้สอดคล้องกับความจำเป็นในการใช้งานจริง
5. ควรให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความเสี่ยงจากสภาวะการณ์โรคระบาด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของวัดในสถานการณ์โรคระบาดอุบัติใหม่

2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของวัดในพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา คำดี. (2558). วัดและศาสนสถานในมิติของการท่องเที่ยว. *วารสารบัณฑิตศึกษา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 4(2), 187.
- ชิษณุชา ปานดี. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: กรณีศึกษาเขตเทศบาลเมือง จังหวัดเพชรบุรี (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว)*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ฐิติพร สะสม. (2553). *ศึกษาระบบการบริหารและการจัดการวัดในพระพุทธศาสนา กรณีศึกษา: วัดพระธาตุแช่แห้ง อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- นิลรัตน์ กลิ่นจันทร์ และคณะ. (2550). *ศึกษาศาสนสถานที่สำคัญต่อการอนุรักษ์การท่องเที่ยวของวัดในกรุงเทพมหานคร (รายงานการวิจัย)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิสุทธิสีลาภิวัฒน์ (เมธาภิวัฒน์ จตฺโต). (2558). รูปแบบการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. *วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์*, 1(2), 65-73.
- พระพรพร โชติวิโร. (2554). *ศึกษากระบวนการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น: กรณีศึกษาวัดร่องเมิง จังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาธรร สิริมงคล. (2557). *การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดหนองแขวง (พระอารามหลวง) อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสมุห์อนุรักษ์ อธิสกุโก. (2556). *การพัฒนาวัดเพื่อการท่องเที่ยวเชิงพุทธในจังหวัดสมุทรสาคร (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ)*. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์. (2542). *แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว เชียงราย พะเยา แพร่ น่าน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.